

Sygn. akt II CK 274/04

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Gerard Bieniek (przewodniczący)

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

SSA Elżbieta Strelcow

Protokolant Hanna Kamińska

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Pierwszego Urzędu Skarbowego [...]

przy uczestnictwie J. i G. małżonków J.

o wpis,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 15 grudnia 2004 r.,

kasacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 9 lutego 2004 r., sygn. akt [...],

uchyla zaskarżone postanowienie oraz postanowienie Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 30 września 2003 r i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Ł. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 30 września 2003 r. Sąd Rejonowy w Ł. oddalił wniosek Skarbu Państwa - Pierwszego Urzędu Skarbowego o wpis hipoteki przymusowej na udziale małżonków J. i G.J. we współwłasności nieruchomości objętej księgą wieczystą Kw Nr [...].

Sąd Rejonowy ustalił, że wymieniona księga wieczysta jest urządzona dla nieruchomości obejmującej działkę nr [...] /3 o pow. 6.913 m² położoną w Ł. i w dziale drugim ujawnieni są jako właściciele J. i G.J. we wspólności ustawowej do ¼ części, I.J. w ¼ części, R.J. oraz J.J. we wspólności ustawowej do ½ części.

Do wniosku o wpis wnioskodawca dołączył dwie decyzje z dnia 2 września i 12 września 2002 r. ustalające wysokość zobowiązania podatkowego J.J., nie zawierające stwierdzenia o ich ostateczności.

Na tej podstawie uznał Sąd Rejonowy, że w sprawie może być mowa tylko o ustanowieniu hipoteki kaucyjnej ze względu na brak stwierdzenia ostateczności decyzji, a skoro wniosek takiej hipoteki nie dotyczy nie może być uwzględniony.

W apelacji od tego postanowienia wnioskodawca zarzucił naruszenie art. 35 § 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacji podatkowej (Dz. U. Nr 137, poz. 926 ze zm.), zgodnie z którym podstawą wpisu hipoteki przymusowej jest doręczona decyzja ustalająca lub określająca, przy czym przepis ten nie wymaga opatrzenia jej klauzulą ostateczności. Podniósł nadto, że nie ma sprzeczności między treścią wniosku a dołączonymi do niego dokumentami, albowiem hipoteka kaucyjna jest także hipoteką przymusową.

Zaskarżonym obecnie postanowieniem Sąd Okręgowy w Ł. oddalił apelację uznając, iż podnoszony w niej zarzut naruszenia art. 35 § 2 Ordynacji podatkowej jest wynikiem jednostronnej wykładni przepisów prawa. Stwierdził, że przepis art. 35 § 2 pkt 1 lit.a Ordynacji podatkowej wprawdzie nie nakłada na organ podatkowy obowiązku opatrzenia decyzji klauzulą ostateczności, to jednak przepisu tego nie można wyklądać w oderwaniu od art. 111 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach

wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r., Nr 124, poz. 1361 ze zm. - dalej ukwh), który w związku z art. 110 ukwh tworzy z art. 35 § 2 pkt 1 lit a Ordynacji podatkowej spójną całość. Zgodnie zaś z art. 111 ukwh hipoteka wpisana na podstawie nieostatecznej decyzji jest hipoteką kaucyjną, natomiast organ podatkowy może żądać wpisania hipoteki przymusowej, lecz na podstawie decyzji ostatecznej. W konsekwencji podtrzymał stanowisko sądu pierwszej instancji, że sformułowanie wniosku o wpis hipoteki przymusowej powoduje, że istnieje przeszkoda do wpisu. Nadto wskazał, że dołączone do wniosku decyzje wymieniają wyłącznie uczestnika, a zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2003 r., (III CZP 68/2003), podstawą wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości stanowiącej przedmiot współwłasności łącznej podatnika i jego małżonka nie może być administracyjny tytuł wykonawczy wystawiony tylko przeciwko podatnikowi, a jedynie może stanowić go tytuł wystawiony na oboje małżonków.

W kasacji od postanowienia Sądu Okręgowego wnioskodawca przytoczył podstawę naruszenia prawa materialnego zarzucając błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 35 Ordynacji podatkowej w brzmieniu ustalonym przez art. 1 ust. 27 ustawy z dnia 12 września 2002 r. o zmianie ustawy Ordynacja podatkowa oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. 169, poz. 1387) oraz art. 111 ukwh. Wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia i uwzględnienie w całości wniosku.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Zgodnie z przepisami art. 34 § 1 i 2 pkt 2 oraz art. 35 § 2 pkt 1 a/ (w brzmieniu nadanym powołaną wyżej ustawą) Ordynacji podatkowej - Skarbowi Państwa i jednostce samorządu terytorialnego przysługuje hipoteka na wszystkich nieruchomościach podatnika z tytułu zobowiązań podatkowych powstałych w sposób przewidziany w art. 21 § 1 pkt 2, a także z tytułu zaległości podatkowych w podatkach stanowiących ich dochód oraz odsetek za zwłokę od tych zaległości, określona przez ustawę jako hipoteka przymusowa. Przedmiotem tej hipoteki może być nieruchomość stanowiąca przedmiot współwłasności łącznej podatnika i jego

małżonka. Podstawą wpisu hipoteki przymusowej jest doręczona zobowiązanemu decyzja ustalająca wysokość zobowiązania.

Przytoczone przepisy stanowią unormowanie szczególne, przewidujące nieostateczną decyzję administracyjną jako podstawę wpisu hipoteki przymusowej, o której mowa w art. 110 ukwh. Taka hipoteka jest hipoteką kaucyjną w rozumieniu art. 111 ukwh (uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2004 r., III CZP 33/04 - dotychczas nie publikowana).

Poza hipoteką przymusową kaucyjną przepisy prawa podatkowego przewidują hipotekę przymusową zwykłą, dla powstania której wymagany jest tytuł wykonawczy (art. 35 § 2 Ordynacji podatkowej, art. 109 ust. 1 ukwh). Podstawę wniosku o jej wpis stanowić mogą tytuły wykonawcze wydane w sądowym i administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym, przy czym te ostatnie nie wymagają zaopatrywania ich w sądową klauzulę wykonalności. Natomiast gdy idzie o hipotekę przymusową zwykłą zabezpieczającą należności podatkowe z istniejących zobowiązań, która ma obciążać nieruchomości wspólną zobowiązanego i jego małżonka, to administracyjny tytuł wykonawczy musi być wystawiony na oboje małżonków (powołana przez Sąd Okręgowy uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2003 r., OSNC 2004, nr 12, poz. 191).

Na gruncie przytoczonych regulacji, w odniesieniu do istniejących zobowiązań podatkowych funkcjonują więc dwa rodzaje hipoteki przymusowej, które różni zarówno ich charakter jak i podstawa wpisu. Zasadnie podnosi skarżący, że hipoteka która powstaje na podstawie nieostatecznej, ale doręczonej decyzji jest hipoteką przymusową kaucyjną, a co za tym idzie wniosek o jej wpis - jako hipoteki przymusowej - sformułowany został prawidłowo. Nie istnieje też druga ze wskazanych przez Sąd Okręgowy przeszkód do dokonania wpisu w postaci braku tytułu wystawionego przeciwko obojgu małżonkom, gdyż wymóg ten – o czym była już mowa - dotyczy hipoteki przymusowej zwykłej, która powstaje na podstawie administracyjnego tytułu wykonawczego. Tytuł ten może skutkować wpisem hipoteki przymusowej obciążającej nieruchomości wspólną, jeżeli jest wystawiony na oboje małżonków.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy w uwzględnieniu kasacji uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 393¹³ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 393¹⁹ k.p.c.).